
Pr. Gheorghe
Militaru

Sfânta Cristina din Bolsena (Italia)

Mergând pe urmele sfinților, pășim într-un univers în care pământul se atinge de cer, iar istoria omenească se luminează prin viețile celor care au ales să trăiască Evanghelia în chip de săvârșit. Sfinții nu sunt doar figuri îndepărtate, învăluite în hagiografii și icoane vechi, ci repere vii, care în fiecare epocă au arătat lumii puterea transformatoare a credinței. Viața lor, adesea țesută din jertfă, răbdare, dragoste și mărturisire, devine pentru noi o hartă duhovnicească, un drum sigur spre înțelegerea rostului nostru în lume și spre întâlnirea cu Dumnezeu.

Urmele lor sunt pași de lumină: ne cheamă să descoperim frumusețea unei existențe dedicate binelui, adevărului și iubirii. Privind la ei, învățăm că sfințenia nu este o chemare rezervată câtorva aleși, ci o posibilitate deschisă fiecărui om care dorește să-și curățească viața și să-și înalțe sufletul. Astfel, cercetarea vieților sfinților devine nu doar un demers intelectual, ci și unul profund spiritual, capabil să nască în inima cititorului dorul după Dumnezeu.

Cu această motivație profundă, am considerat că este cel mai potrivit să întreprindem pelerinajul nostru pornind din Peninsula Italiei. De ce Italia? Deoarece, mergând pe urmele sfinților din Italia, pătrundem într-un spațiu unde istoria creștină se împletește în mod unic cu cultura, arta și spiritualitatea unei țări care a devenit, de-a lungul secolelor, leagănul unor mărturisitori ai credinței de o frumusețe și profunzime rare. Italia, cu vechile ei catacombe, cu biserici (bazilici) străvechi, cu orașe martirizate și cu liniștea mănăstirilor răspândite de la Alpi până în Sicilia, a dat Bisericii lui Hristos cea una o mulțime de sfinți, care au luminat lumea prin viața lor.

De la martirii primelor veacuri – care au pecetluit credința cu sângele lor în arenele Romei – până la marii mistici, teologi, misionari și păstori ai epocilor ulterioare, sfinții Italiei alcătuiesc un mozaic spiritual impresionant. Ei au fost oameni ai rugăciunii și ai curajului, ai slujirii și ai jertfei, fiecare dintre ei lăsând moștenire un exemplu ce continuă să inspire ge-

nerații întregi. Cercetarea vieților acestor sfinți înseamnă, de fapt, o călătorie prin inima creștinismului universal: o întâlnire cu credința vie, cu minunile Providenței și cu puterea transformatoare a Evangheliei trăite. Urmându-le pașii, descoperim nu doar trecutul unei țări, ci și chemarea universală la sfințenie, care răsună din veac în veac și își găsește ecou în inima fiecărui credincios.

În dificila alegere a punctului de pornire, am considerat totuși să începem pelerinajul nostru pe urmele sfinților cu Sfânta Mare Muceniță Cristina (Hristina), martirizată în anul 295 d. Hr., în localitatea Bolsena, situată pe malul lacului cu același nume din centrul Italiei (Viterbo – Lazio). Aceasta deoarece, numele de Cristina este foarte des întâlnit în România la multe credincioase ortodoxe.

Sfânta Cristina din Bolsena reprezintă una dintre cele mai interesante și complexe figuri ale agiografiei creștine vechi. Din acest motiv, în trecut, câțiva dintre cei mai mari cercetători ai creștinismului primitiv s-au ocupat de ea: de la Giovanni Battista De Rossi, la Ippolito Delehay, mergând până la Mariano Armellini și Pio Paschini. Toți au tratat-o cu mare interes, ocupându-se și cercetând cu de-amănuntul viața și martiriul acesteia, dar, mai ales, a extraordinarei răspândiri a cultului ei, începând din înaltul Ev Mediu, în diferite regiuni ale Italiei și Europei, precum și problema implicațiilor artistice și monumentale pe care acest cult le-a generat.

Localitatea Bolsena, după cum se știe, a fost unul dintre orașele etrusce străvechi, care au rezistat armatelor romane și care au rămas cel mai mult timp legate de propriile tradiții religioase păgâne. Creștinismul a trebuit să lupte îndelung pentru a cuceri straturile cele mai conservatoare ale societății din oraș, iar descoperirile arheologice și istorice confirmă întru totul acest lucru. Este foarte probabil ca, în acest context, prezența unui model creștin, așa cum este cel al Sfintei Cristina, în rândurile tinerei comunități creștine din Bolsena, să fi constituit un punct de sprijin important pentru răspândirea creștinismului. Așa cum fecioara Agnes din Roma întărise, prin exemplul martiriului ei eroic, „asumat” la doar 12 ani, fragila comunitate creștină romană, slăbită de persecuția împăratului Deciu (n. 201 – m. 251), tot așa Sfânta Cristina (data martiriului, anul 295 d. Hr.), prin forța mărturiei sale curajoase, a contribuit la convertirea orașului Volsinii (Bolsena) la creștinism.

Acest lucru se explică prin importante și foarte vechile manifestări monumentale ale cultului Sfintei Cristina, vizibile în monumentele din Bolsena, precum și prin apariția timpurie (secolul al V-lea) a agiografiei sale. La forța datelor biografice privind originea bolsenesă a sfintei se adau-

Sfânta Cristina, prin forța mărturiei sale curajoase, a contribuit la convertirea orașului Volsinii (Bolsena) la creștinism. ✠

gă foarte puternic mărturia unei tradiții locale neîntrerupte, care identifică în grota complexului monumental din Bolsena „inima” cultului Sfintei Cristina și care vede acest oraș – singur – revendicând „paternitatea” sfintei.

În secolul al V-lea este redactată Viața Sfintei Cristina (*La Passio Sanctae Cristinae*), din care reiese clar existența unei manifestări religioase, adică sacra reprezentare a „Misterelor Sfintei Hristina” din Bolsena. ❧

Faima Sfintei Cristina s-a răspândit repede în afara Bolsenei. La Ravenna, deja la mijlocul secolului al VI-lea, martira era reprezentată în splendidele mozaicuri de la Sant'Apollinare Nuovo. Aproximativ șaptezeci de ani mai târziu, este edificat un oratoriu dedicat ei, lângă monumentală catedrală Sfântul Pavel din Roma. În Spania, probabil tot în secolul al VI-lea, în satul Santa Cristina d'Aro, o biserică

ce îi purta deja numele. Vechea atestare (din Bolsena) și numărul mare al bisericilor ridicate în cinstea Sfintei Cristina în diverse localități din Italia constituie dovada cea mai elocventă a răspândirii cultului Sfintei Mucenițe Hristina din Bolsena.

În secolul al V-lea este redactată Viața Sfintei Cristina (*La Passio Sanctae Cristinae*), din care reiese clar existența unei manifestări religioase, adică sacra reprezentare a „Misterelor Sfintei Hristina” din Bolsena.

O mărturie elocventă a cultului Sfintei Cristina rezultă și din documentația iconografică a sfintei, foarte răspândită în Italia: de la primele reprezentări în mozaicul din Ravenna (sec. V–VI), până la fresca multor biserici din Roma și Lazio și chiar la monumentele statuare din zilele noastre.

Pentru un portret mai amplu al acestei martire, a cărei viață repetă schema clasică a pătimirilor martirilor primelor veacuri, cu multe elemente devoționale comune, fundamental rămâne cel mai vechi text ajuns până la noi. Este vorba de un fragment de papirus egiptean, provenit din Oxyrhynchos, publicat pentru prima dată în 1911 de Lorenzo Cammelli și databil în secolul al V-lea. Pe o parte, conține un fragment din viața Sfântului Pafnutie, iar pe cealaltă, un fragment din *Passio Sanctae Cristinae*. Fragmentul este tradus fidel în Actele latine ale sfintei, în special în *Codexul Farfense* 29; textul referitor la martiră ar putea data din secolele IX–X. Iată traducerea:

„Apropie-te de zei, ca să-i adori. De acum, nu te mai numesc fiică, iar dacă vei stărui, te voi lovi cu cele mai cumplite chinuri, din care nu te va putea salva Cel care a fost răstignit de iudei și pe care tu îl venerezi.”

Atunci Sfânta Cristina, privind spre cer cu zâmbetul pe buze, i-a spus lui Urban, tatăl său: „O, plin de orice viclenie și prieten al răufăcătorilor, nu știi că Fiul Dumnezeuului celui viu, lumina adevărului și Mântuitorul lumii, a coborât din cer ca să răscumpere orice răutate și ca să ne mântuiască? Și acum, în numele lui Hristos, Cel ce mântuiește, îți stau împotrivă, ca să înving mânia ta și să-ți aduc moartea.”

Atunci, tatăl ei, Urban, neputând suporta „insulte” fiicei sale, a poruncit să fie adusă la roată, să fie legată de ea și să se aprindă dedesubt un foc alimentat cu ulei, ca să ardă cât mai repede pe tânără.

Cristina a fost legată de roată, iar aceasta, în rotirea ei, i-a sfărâmat trupul. Dar fericita Cristina, ridicând ochii spre cer, a spus:

„Te binecuvântează, Dumnezeu meu, Care ești în ceruri, și îți mulțumesc, Doamne, lisuse Hristoase; nu mă părăsi în această luptă, ci întinde-Ți mâna Ta peste acest foc și stinge-l, căci mă arde, pentru ca tiranul Urban să nu aibă putere asupra mea.”

În timp ce Sfânta Cristina rostea aceste cuvinte, îndată focul s-a depărtat de ea și a ucis o mie cinci sute dintre persecutorii idolatri, în vreme ce Sfânta Cristina stătea întinsă pe roată ca pe un pat, iar îngerii o slujeau.

Atunci, tatăl ei, Urban, a poruncit să fie dezlegată de pe roată și adusă în fața tribunalului, spre a fi judecată, după cum povestesc cronicarii vremii:

„[Cristina] a fost atât de aprinsă de flăcările iubirii divine, chiar înainte de a primi primele noțiuni ale botezului, încât se povestea despre ea ca despre o disprețuitoare a superstiției păgâne fanatice și plină de venerație față de voințele divine. Tatăl, căpetenia soldaților care păzeau cetatea Bolsena, după ce și-a educat fiica în disciplinele liberale ale sofistilor, i-a ridicat pe un deal un turn înalt, construit cu mare măiestrie, în care tânăra, împotriva voinței sale, a fost întemnițată împreună cu douăsprezece slujnice, până ce se va decide să aducă jertfă zeilor Romei”.

Dar după ce a înțeles că este disprețuit pe bună dreptate de singura sa fiică și a observat că statuile de aur ale lui Jupiter, Apollo și Venus au fost sfărâmate, tatăl său, Urban, a născocit îndată, cu cruzime, noi feluri de chinuri de aplicat fiicei sale, ca un călău înfiorător și un infanticid crud, mai degrabă decât ca un tată bun. Totuși, Cristina, având mintea neîncetat îndreptată spre Dumnezeu, nu s-a temut nici de ororile reci ale închisorii, nici de valorile înșelătoare, având o piatră de moară legată de gât; nu s-a înmuiat trupul ei delicat și sfâșiat de țărâși, nici nu i s-a slujit chipul frumos. Sfintei i s-a tăiat mai apoi părul ei bălai și, astfel, cheală, a fost târâtă rușinos pe străzile orașului, dar inima și credința ei nu se clătinau. Nu au înfricoșat-o nici flăcările arzătoare ale cuptorului și nici mușcăturile veninoase ale aspidelor, instigate de cântecele descântătorilor din Bolsena. Sfânta Cristina pe toate acestea le-a biruit cu ajutorul lui Hristos, păstrând neîntinat marele tezaur al virginității sale. În cele din urmă, străpunsă de două săgeți și acoperită de sânge purpuriu, a murit ca martiră pentru Hristos.

Potrivit tradiției locale, poporul din Bolsena s-a mirat foarte tare de credința Sfintei Cristina, văzând cum îngerii din ceruri veneau de o hrăneală și o mângâiau în suferințele sale pe când era schingiuită. Mai mult, peste 3000 de locuitori ai Bolsenei s-au convertit la credința creștină

Prin exemplul Sfintei Cristina, lucrarea
lui Dumnezeu se face vizibilă în
fragilitatea unei copile, care, în fața
încercărilor, a ales adevărul
și iubirea divină. ✠

văzând mărturia de sânge a Sfintei Cristina.
După supliciul acesteia, trupul Sfintei Cristina
a fost aruncat în lacul Bolsena, legându-i-se o
piatră pe corp. Astfel, Sfânta Cristina a primit
și botezul în numele Mântuitorului Hristos,
după ce L-a mărturisit până la sânge.

Se spune că tatăl Sfintei Cristina a murit
în chinuri grele, la câteva zile după ce fiica lui și-a dat duhul în mâinile
Mirelui Hristos. Toate aceste lucruri, pentru cei care doresc să aprofunde-
ze cercetarea lor, sunt pe larg descrise și în *Codice Vaticano 5771*.

Putem mărturisi, în încheiere, că, prin exemplul Sfintei Cristina, lu-
crarea lui Dumnezeu se face vizibilă în fragilitatea unei copile, care, în
fața încercărilor, a ales adevărul și iubirea divină. Astăzi, cei ce se apropie
de lacul cu ape limpezi și de vechea bazilică ridicată deasupra mormântu-
lui ei, descoperă că sfințenia nu aparține trecutului, ci rămâne o chemare
vie. Astfel, Bolsena continuă să fie un loc de pelerinaj și de reînnoire su-
fletească, iar Sfânta Cristina – o martoră neobosită a credinței care învin-
ge timpul, suferința și moartea. În apa liniștită a Lacului Bolsena, undele
păstrează amintirea ei, iar viața Sfintei Cristina continuă să strălucească
precum o lumină neapusă. În acest loc încărcat de istorie și har, natura
și credința se întâlnesc, iar mărturia tinerei martire devine punte între
pământ și cer. Bolsena nu este doar un spațiu geografic, ci un altar viu,
unde sufletul credinciosului poate simți vibrația curajului, a purității și
a jertfei ei.

Troparul Sfintei Mari Mucenițe Hristina (Cristina)

*Mielușeaua Ta, Iisuse, Hristina, strigă cu glas mare: pe Tine, Mirele meu,
te iubesc și pe Tine căutându-Te, mă chinuiesc, și împreună mă răstignesc, și
împreună mă îngrop cu Botezul Tău; și pătimesc pentru Tine, ca să împără-
țesc întru Tine; și mor pentru tine, ca să viez pentru Tine; ci, ca o jertfă fără
de prihană, primește-mă pe mine, ceea ce cu dragoste mă jertfesc Ție! Pentru
rugăciunile ei, ca un Milostiv, mântuiește sufletele noastre! Amin!*